

29 %, молочний жир у групі корів з багатодійковістю 0–9 % становить 185 кг ($P < 0,95$), що на 3 кг менше за групу корів з часткою полімастії та політелії 20–29 %, ($r = + 0,959$). Але дані коефіцієнта рангової кореляції свідчать про зв'язок молочної продуктивності з наявністю у корів полімастії та політелії.

При вивченні поширеності додаткових дійок різної локалізації нами встановлено, що з підвищенням частки спадковості за голштинською породою частота багатодійковості зменшується. Серед досліджених груп найменшою поширеністю багатодійковості характеризувались корови другої групи. Корови з додатковими дійками частіше хворіють на мастит, що, як правило, призводить до атрофії окремих часток вим'я. Тому цю ознаку не слід ігнорувати під час добору корів для машинного доїння та як одну із селекційних ознак. Але є плідники, у дочок яких додаткові дійки та атрофію часток вим'я не виявлено, що свідчить про їх генетичну цінність за цими ознаками. Встановлено незначний вплив наявності додаткових дійок на рівень молочної продуктивності, але високі показники коефіцієнту рангової кореляції свідчать, що багатодійковість є ознакою високої молочності.

УДК 636.2.033

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ БУГАЙЦІВ ПОЛІСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ У ЗОНІ З РІЗНИМ РІВНЕМ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ПОЛІССЯ

А. М. Кобилінська

Інститут сільського господарства Полісся НААН

Науково обґрунтоване ведення м'ясного скотарства дає змогу використовувати забруднені радіонуклідами землі при виробництві яловичини. Використання бугаїв-плідників з високою племінною цінністю – найвагоміша складова підвищення генетичного потенціалу продуктивності м'ясної худоби у сучасній системі великомасштабної селекції. Внутрішні органи і залози внутрішньої секреції відіграють важливу роль у формуванні конституції, продуктивності і міцності здоров'я, вивчення їх має велике значення для теорії і практики сучасного тваринництва.

Метою досліджень було вивчити масу внутрішніх органів (I, II категорії) бугайців різних ліній поліської м'ясної породи в зоні з різним рівнем радіаційного опромінення Житомирщини.

Дослідження проводили у двох господарствах Житомирщини. Радіаційна забрудненість земель яких становила – до 5 Ки/км^2 в СТОВ «Тетірське» та – 5–10 Ки/км^2 в ПОСП «Зірка». Було сформовано групи – аналоги молодняку двох ліній поліської м'ясної породи. Молодняк знаходився на вільному підсисі до 6-місячного віку. Використовувались корми власного

виробництва, які характерні для зони Полісся. Годівлю в господарствах здійснювали за існуючими раціонами, які були збалансовані за поживністю речовин, енергією, перетравним протеїном та мінеральними речовинами, відповідно, до фізіологічної потреби тварин. Для оцінки м'ясних якостей та сортового складу внутрішніх органів проводили контрольний забій бугайців у 18-місячному віці.

Експериментальні дані оброблені методом варіаційної статистики за методикою М.О. Плохінського (1969) із використанням комп'ютерної техніки та програмного забезпечення MS EXCEL. Різницю між значеннями середніх величин вважали статистично вірогідною при * – $P < 0,05$; ** – $P < 0,01$; *** – $P < 0,001$ (вірогідність між групами).

Встановлено, що на період досліду лінію Лайнера 65 в СТОВ «Тетірське» представляли потомки плідників Малахіта 526 та Моржа 876 – 8 голів; лінії Лайнера 65 потомки плідника Зевса 0322 – 21 голова, Шпака 875 – 3 голови. У ПОСП «Зірка» – лінії Лайнера 65: потомки плідника Норда 1635 – 14 голів; Русака 0325 – 10 голів; лінії Каскадера 530: потомки плідника Павліна 26 – 7 голів, Гонора 36 – 13 голів, Буша 0323 – 4 голови.

При забої бугайців у 18-місячному віці було відібрано та проведено зважування субпродуктів I та II категорії. Так за показниками внутрішніх органів I категорії більшу перевагу мали бугайці у СТОВ «Тетірське». У тварин лінії Лайнера 65 різниця становила: серця – 355,1 г $P < 0,001$, м'ясного відрізу – 461,2 г $P < 0,001$, нирок – 72,8 г $P < 0,05$, печінки – 465,6 г $P < 0,01$, язика – 21,5 г $P < 0,01$. Лінії Каскадера 530 відповідно: 69,3 г $P < 0,001$, 192,8 г $P < 0,05$, 14,4 г $P < 0,001$, 292,7 г $P < 0,001$, 9,0 г $P < 0,001$.

Найкраще розвинуті і мали більшу масу внутрішніх органів потомки плідника Зевса 0323 лінії Лайнера 65 у СТОВ «Тетірське» в порівнянні із потомками плідника Норда 1635 цієї ж лінії у ПОСП «Зірка». Так різниця складала: серця – 301,7 г $P < 0,001$, нирок – 80,3 г $P < 0,01$, печінки – 331,2 г $P < 0,001$, язика – 20,3 г $P < 0,01$. Відповідно лінії Каскадера 530 бугайці плідника Моржа 876, проти показників плідника Буша 0323: 68,9 г $P < 0,001$, 12,4 г $P < 0,05$, 354,3 г, 7,5 г $P < 0,05$. Найменшу абсолютну масу внутрішніх органів мали потомки плідника Русака 0325 у ПОСП «Зірка» та Малахіта 526 у СТОВ «Тетірське». Відповідно, різниця становила: 200,4 г $P < 0,001$, 23,8 г $P < 0,05$, 16,1 г $P < 0,05$, 226,3 г $P < 0,001$, 16,1 г $P < 0,05$. В розрізі двох ліній племзаводу помічено тенденцію до збільшення маси внутрішніх органів бугайців л. Лайнера 65, проти показників л. Каскадера 530. Так, різниця становила: серця – 232,2 г $P < 0,001$, м'ясного відрізу 386,4 г $P < 0,001$, нирок 54,6 г $P < 0,05$, печінки 471,1 г $P < 0,001$, язика 8,8 г $P < 0,05$. У племрепродукторі, навпаки, найкращі показники виявились у бугайців лінії Каскадера 530 і різниця становила, відповідно: 53,6 г $P < 0,05$, 268,4 г $P < 0,001$, 0,2 г, 298,2 г $P > 0,001$ 3,7 г $P < 0,05$.

По другій категорії, вищу абсолютну масу внутрішніх органів мали бугайці у СТОВ «Тетірське», в порівнянні із ровесниками такого ж періоду у ПОСП «Зірка». Так, у тварин лінії Лайнера 65 різниця становила: трахеї 120,3 г $P < 0,001$, легень 33,3 г $P < 0,001$, селезінки 8,5 г $P < 0,01$. Лінії Каскадера 530, відповідно: 75,1 г $P < 0,001$, 144,3 г $P < 0,001$, 3,8 г $P > 0,05$. Най-

краще розвинуті внутрішні органи у потомків плідника Зевса 0323 лінії Лайнера 65 СТОВ «Тетірське», в порівнянні з потомками плідника Норда 1635 цієї ж лінії в ПОСП «Зірка». Відповідно різниця складала: 77,8 г $P < 0,05$, 124,8 г $P < 0,01$, 24,9 г $P < 0,05$. В розрізі двох ліній племзаводу помічено тенденцію до збільшення маси внутрішніх органів бугайців л. Лайнера 65 проти показників л. Каскадера 530, відповідно: трахеї 95,1 г $P < 0,001$, легень 43,7 г $P < 0,001$, селезінки 3,3 г $P < 0,05$. У племрепродукторі в тій же послідовності: 49,9 г $P < 0,001$; 67,3 г $P < 0,001$; 9,0 г $P < 0,05$.

Встановлено відмінності за сортовим складом внутрішніх органів бугайців по двох господарствах. З вірогідною різницею переважали бугайці СТОВ «Тетірське» лінії Лайнера 65. Порівнюючи ці показники, спостерігається перевага потомків плідника Зевса 0323 племзаводу, в порівнянні із тваринами плідника Норда 1635 із племрепродуктора.

УДК: 636.612.082

РІСТ ЖИВОЇ МАСИ ТА ЛІНІЙНИЙ РОЗВИТОК БУГАЙЦІВ ВОЛИНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ТИПІВ КОНСТИТУЦІЇ

***В. Д. Федак, Н. М. Федак, Г. В. Ільницька, О. І. Чорна
Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН***

У 1993 році в Україні створено волинську м'ясну породу. Породу створювалась на основі схрещування чорно-рябої та червоної поліської молочних порід з плідниками м'ясної породи лімузин. Худоба характеризується добрими забійними показниками та якісним складом яловичини. Її розводять у Волинській, Рівненській, Тернопільській, Львівській та Івано-Франківській областях. Волинська м'ясна порода дуже добре пристосована до умов західного регіону й тут прекрасно себе почуває. Вивчення постнатального розвитку у худоби волинської м'ясної породи різних типів конституції не проводилось з початку її затвердження. В Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН розроблена методика оцінки типів конституції великої рогатої худоби. У даних тезах подаємо матеріали росту живої маси та лінійного розвитку волинської м'ясної породи різних типів конституції.

Тип конституції худоби визначали за розробленим нами фізіолого-селекційним індексом. На основі визначеного фізіолого-селекційного індексу у 9-місячному віці бугайців відносили до контрольної (низькоферментний тип) і дослідної (високоферментний тип) груп.

Використання особин високоферментного типу значно збільшить виробництво яловичини в регіоні при розведенні волинської м'ясної породи.